

Het maken van een arrangement

Hoewel er in de praktijk regelmatig een arrangement wordt gemaakt door dirigenten, is de Auteurswet hier duidelijk over: volgens artikel 13 van de Auteurswet is het maken van een arrangement een vorm van verveelvoudiging. Voor het arrangeren van auteursrechtelijk beschermde werken (dit geldt voor zowel veranderingen op de tekst als op de compositie), is vooraf toestemming nodig van de rechthebbenden.

Het recht om toestemming te geven tot arrangeren is uitdrukkelijk voorbehouden aan de auteur(s), of de uitgeverij aan wie deze rechten zijn overgedragen. Daarnaast beschikt een auteur over zogeheten 'persoonlijkheidsrechten' (art. 25 Aw) waarop hij zich kan beroepen. Zo kan een auteur zich verzetten tegen elke vorm van wijziging in het werk. Hierdoor heeft een uitgever in de meeste gevallen ruggenspraak met een auteur, en pas na diens goedkeuring kan een uitgever, al dan niet, toestemming geven.

Zoals hierboven genoemd is ook voor het veranderen van de tekst vooraf toestemming nodig van de oorspronkelijke makers. Dit geldt óók voor een vertaling.

Auteursrechtelijke bescherming

Wanneer iemand een arrangement wil maken van een werk is het belangrijk dat hij zorgvuldig nagaat of het werk nog auteursrechtelijk beschermd is.

In Nederland (en overige EU-landen) geldt een beschermingsduur van 70 jaar na de dood van de langstlevende (in het geval van meerdere auteurs) maker.

Echter, wanneer het evident is dat het werk waar het te maken arrangement op stoelt is afgeleid van een door een eerder in omloop gebrachte versie, welke nog géén 70 jaar oud is, dan herleeft het auteursrecht weer op die editie. Zorgvuldigheid is daarom geboden, om te voorkomen dat men ten onrechte denkt dat een werk niet meer beschermd wordt door het auteursrecht en men onbedoeld de Auteurswet overtreedt.

Een werk of uitgave is beschermd

Indien het werk beschermd is, dient de arrangeur vooraf contact op te nemen met de rechthebbenden met een verzoek tot arrangeren. Dit kan een controlerende uitgeverij zijn, maar ook de auteurs zelf (of de erven van). Tegenwoordig zijn er ook mogelijkheden om online een arrangement aan te vragen. Deze aanbieders regelen de rechtenafdracht en toestemming met de rechthebbenden en de arrangeur ontvangt een vergoeding per verkocht exemplaar.

De toestemming tot arrangeren gaat over het algemeen gepaard met een licentie. Soms deelt men ook mee in de auteursrechten (zie hieronder). Vaste tarieven zijn niet te geven: e.e.a. is afhankelijk van de voorwaarden die rechthebbenden stellen. FEMU raadt in alle gevallen aan om de ontvangen toestemming schriftelijk te ontvangen, zodat er geen twijfels kunnen ontstaan over eventuele (auteurs)rechten, voorwaarden en/of afdracht.

Een werk of uitgave is niet beschermd

Wanneer na zorgvuldig onderzoek is vastgesteld dat een werk niet meer beschermd wordt door het auteursrecht, is het vrij te arrangeren en hoeft er geen toestemming te worden gevraagd.

Meedelen in het auteursrecht?

Wanneer een arrangeur een bewerking heeft gemaakt van een auteursrechtelijk beschermd werk (en hiervoor toestemming heeft ontvangen) zijn er verschillende factoren die bepalen of op deze bewerking eigen, nieuw, auteursrecht rust. Wanneer de arrangeur (geheel of gedeeltelijk) een eigen karakter heeft toegevoegd aan de bewerking, is het aannemelijk dat er auteursrecht op deze bewerking rust. Indien er vooral gestoeld wordt op het origineel zonder dat er een door de bewerker 'eigen oorspronkelijk karakter en persoonlijk stempel van de maker' aan is toegevoegd, is de kans aannemelijk dat de arrangeur geen auteursrecht heeft op zijn bewerking.

Of de arrangeur vervolgens een vergoeding kan ontvangen vanuit zijn nieuw verworven auteursrecht, bijvoorbeeld via BUMA (bij uitvoering/openbaarmaking) hangt af of dit door de originele rechthebbenden is toegewezen aan de arrangeur. Dit toegewezen aandeel dient, tezamen met de toestemming voor het arrangeren, verleend te zijn door de uitgever, of, indien deze geen mandaat van de auteurs hebben verkregen, door de oorspronkelijke rechthebbenden zelf.

Verantwoordelijkheid

Al met al komt er bij het (mogen) maken van een arrangement vaak meer bij kijken dan men vaak denkt. Voor eenieder die een arrangement wil maken, raadt FEMU aan bovenstaande in acht te nemen, en de oorspronkelijke rechthebbenden van een werk te respecteren. Het maken van een arrangement zonder toestemming (laat staan het verkopen ervan) is zoals gezegd in strijd met de Auteurswet.

Aan de inhoud van deze brief kunnen geen rechten of aanspraken worden ontleend. Het is geen juridisch advies. Voor juridische informatie raadt FEMU aan contact op te nemen met een jurist gespecialiseerd in het Auteursrecht.

Stappenplan

1. Ga na of het werk auteursrechtelijk beschermd is.

Zoals genoemd geldt in Nederland (en overige EU-landen) een beschermingsduur van 70 jaar na de dood van de langstlevende (in het geval van meerdere auteurs) maker, echter kan het auteursrecht herleven. Zie het kopje 'auteursrechtelijke bescherming'.

Wanneer er géén auteursrechtelijke bescherming meer is, hoeft er geen toestemming te worden gevraagd.

Bij twijfel: Google de auteurs om te zien of zij langer dan 70 jaar zijn overleden. Volg ook stap 2 om eventuele rechthebbenden te vinden via de Buma/Stemra Titelcatalogus. Hou hierbij ook rekening met eventuele speciale uitgaves/bewerkingen van bekende rechtenvrije muziek, zoals bijvoorbeeld een bijzonder voorspel van 'U zij de Glorie'. Het hoofdwerk is hierbij vrij, maar het voorspel is beschermd. Daardoor is de gehele uitgave weer beschermd.

2. Vind de rechthebbenden van het werk.

Om erachter te komen wie de rechthebbenden van een werk zijn kan gebruik worden gemaakt van de [Buma/Stemra Titelcatalogus](#). *Let op: soms wijkt de werkelijke situatie af van wat er in de database vermeld staat. Controleer dus altijd bij de vermelde rechthebbende(n).*

Via de Titelcatalogus kan worden gezocht op titel, tekstschrijver en /of componist. Vul (één van) deze velden in en druk op 'zoeken'.

Klik op de relevante titel. Een gedetailleerder veld komt naar voren. Hierin staan de rechthebbenden vermeld, onderverdeeld in componisten, tekstdichters en uitgevers.

De contactgegevens van de (sub)uitgever komt naar voren door op het blauw gemarkeerde 'uitgever' te klikken. Een pop-upschermdoet zich.

Een werk kan door meerdere (sub)uitgevers worden gecontroleerd. Van alle uitgevers is dan toestemming nodig.

Wanneer de componisten en tekstdichters hun werk niet hebben ondergebracht bij een uitgever, zijn er geen contactgegevens zichtbaar en dienen deze zelf te worden opgezocht, bijvoorbeeld via Google.

3. Vraag de toestemming aan.

Neem contact op met de rechthebbende(n) en doe het verzoek tot arrangeren van het werk.

Vragen over het stappenplan of meer informatie? Neem contact op met FEMU via secretariaat@femu.nl